VUGHTSE BEKNOTTING VAN VOORPOOTRECHT ONWETTIG 18 februari 2025

Aan de leden van de Gemeenteraad van Vught

U kreeg van B&W een raadsinformatiebrief d.d. 11 februari 2025 over het voorpootrecht in Vught. Ik wil daar graag op reageren, als onderzoeker[1] van dit recht.

Het voorpootrecht zegt dat burgers bomen mogen planten op gemeentegrond. In Vught en Cromvoirt sinds 1516 tot 57 meter, in Helvoirt sinds 1491 tot 20 meter vanaf hun erfgrens, ook in wegbermen. Het verkeer mag er niet door gehinderd worden en de burger is verantwoordelijk voor de bomen.

Het college zegt nu dat dit oude recht in situaties van na 1900 niet meer bestaat. Het college legt niet uit waarom het kiest voor 1900. Wel is er een advies van huisadvocaat Hekkelman, die stelt dat na 1838 nieuwe voorpootrechten niet gevestigd konden worden. Maar dat is een misvatting.

In 1838 werd het Burgerlijk Wetboek (BW) ingevoerd. Daarin werd het voorpootrecht niet expliciet genoemd, maar evenmin opgeheven. De Bossche rechtbankpresident schreef in 1894: *"Het doet niet ter zake, dat het Burgerlijk Wetboek het recht van voorpoting niet opnoemt onder de rechten die men op zaken kan hebben, omdat die wetsbepaling niet limitatief maar enunciatief* (verduidelijkend – s.w.) *is op te vatten."*

De Overgangswet BW van 1838 zegt dat ingezetenen van een plaats die in de middeleeuwen het voorpootrecht kregen daar onverkort aanspraak op kunnen maken. Nergens staat dat dit niet meer opgaat voor situaties die na 1838 ontstaan. In 1969, bij de invoering van het Nieuw Burgerlijk Wetboek, werd bovendien bepaald dat ook de zakelijke rechten die niet letterlijk waren geregeld in het oude BW overeind bleven.

Hekkelman wees op een uitspraak van het Gerechtshof van 7 januari 2020 [2], waarin zou staan dat 1838 'peildatum' is. Maar dat staat nergens in dat vonnis en werd in die zaak ook niet door Haaren/Hekkelman aangevoerd. In de zaak wordt slechts 'overwogen' dat het perceel van de Helvoirtenaar al in 1832 in particulier eigendom was, maar dat wordt niet als voorwaarde voor het voorpootrecht genoemd.

De Gemeenteraad van Vught erkende eerder het bestaan van het voorpootrecht, ook in situaties van na 1838 of 1900. Zoals in het raadsbesluit van 1971 over o.m. het villapark, dat pas in de jaren twintig van de vorige eeuw ontstond. Nog onlangs stelde de Gemeenteraad in juni 2023 de Groenvisie vast

---

[1] Zie mijn publicaties. Ik deed tien jaar onderzoek naar het voorpootrecht in de Meierij. In 2017 en 2020 trad ik op als getuige-onderzoeker in twee rechtszaken van de Rechtbank en het Gerechtshof. De uitspraken volgden de conclusies van mijn onderzoek. In die zaken was Hekkelman advocaat van de gemeente Haaren. Vrijwel al hun argumenten werden door de rechtbank en het hof verworpen.

[2] Gemeente Haaren versus inwoner Helvoirt. De gemeente werd in het ongelijk gesteld en het voorpootrecht werd bevestigd. De berm en weg waar de bomen geplant waren bestond nog niet in 1838.

met daarin een bijlage over het voorpootrecht. Ook daarin staat geen restrictie met betrekking tot 1838 of 1900. Bij geschillen kunnen burgers daarop wijzen.

De beleidslijn eist dat het perceel waarmee het voorpootrecht wordt geclaimd op 1 oktober 1838 in particulier eigendom was en dat dit perceel toen grensde aan gemeentegrond. Echter, het voorpootrecht werd niet aan grondeigenaren toegekend maar aan alle ingezetenen; de meesten zonder eigen grond. Bovendien verschenen de eerste kadastrale kaarten pas tussen 1832 en 1886. Dus wie waar voor 1838 eigendom had is vaak niet te achterhalen, zowel door de burger als door de gemeente.

In de RIB stelt het college dat de burger in alle gevallen zijn/haar voorpootrecht zelf moet bewijzen. Dat is onrechtmatig. In 1912 [3] bepaalde het Gerechtshof dat voor het voorpootrecht een omgekeerde bewijslast geldt: de gemeente moet desgewenst aantonen dat het níet bestaat.

Ik snap dat het voorpootrecht lastig kan zijn voor de gemeente. Bomen van burgers kunnen de gemeente hinderen in haar plannen. Daarvoor is dan het zesde lid van art. 150 van de Overgangswet Nieuw Burgerlijk Wetboek. Daarin staat dat de rechter op verzoek van een gemeente het voorpootrecht kan wijzigen als daarvoor een algemeen belang bestaat. Dit is de correcte weg. Niet: het recht ontkennen en daarmee de burger opzadelen met een gang naar de rechtbank.

In lezingen en publicaties adviseer ik gemeenten om samen te werken met burgers over toepassing van het voorpootrecht, zoals in mijn artikel in 'Schatten van Vught' van december 2023. Als burgers het voorpootrecht aanroepen willen ze bomen. Ook de gemeente wil (meer) bomen. Bij gedeeld belang moet je samenwerken en niet strijden. Als bomen op een plek ongewenst zijn zoek dan samen naar een betere plek. Maar ga in de huidige tijd bomenaanplant niet bestrijden.

Ik heb op 11 maart 2024 een uitgebreide weerlegging van het Hekkelman-memo gestuurd aan het College. Daarop volgde een gesprek waarin mij werd meegedeeld dat het Hekkelman-memo voortaan toch richtsnoer zou zijn voor Vught. Mijn kritiek werd terzijde geschoven, zonder argumenten.

Als de gemeente deze beleidslijn gaat hanteren dan zal die naar mijn stellige overtuiging sneuvelen bij de rechtbank, als een burger de beleidslijn daar aanvecht.

ADVIES AAN HET GEMEENTEBESTUUR.

- Ga uit van het voorpootrecht zoals beschreven in de Groenvisie van 2023.
- Omarm het recht van burgers om zelf bomen te zetten op gemeentegrond bij hun percelen.
- Zoek samen met de burger naar oplossingen als de particuliere boom op een plek ongewenst is.
- Lukt dat niet vraag dan de rechter om het voorpootrecht te wijzigen of te beëindigen.

Altijd graag tot toelichting bereid.

[redacted]

[3] Gerechtshof 's-Hertogenbosch 23 januari 1912 V.d. Oever versus gemeente Schijndel.
https://weekblad.archive.library.maastrichtuniversity.nl/Bladeren?DocumentID=19120527